

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۲۷

فصلنامه مطالعات حفاظت و امنیت انتظامی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۱۱

فصلنامه علمی - ترویجی

سال سیزدهم، شماره چهل و ششم، بهار ۱۳۹۷

تبیین نقش سامانه‌های حفاظتی مؤثر در حفاظت از مکان‌ها و تأسیسات فاتب فرزین فولادی^۱، علی‌اعظم کریمایی^۲، حسن بحری^۳

چکیده

زمینه و هدف: مکان‌ها و تأسیسات همانند سایر موضوع‌های مهم و اساسی در نیروی انتظامی، در معرض خطر و تهدیدهای امنیتی و غیرامنیتی قرار دارند و اقدام‌های حفاظت اطلاعاتی پیرامون آنها در برابر خطرها و تهدیدها، امری ضروری است؛ بنابراین، هدف این تحقیق، شناخت نقش سامانه‌های حفاظتی مؤثر در حفاظت از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب است.

روش: این پژوهش از نظر هدف «کاربردی» و از نظر روش «توصیفی-تحلیلی» است. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی فرماندهان، مدیران و کارکنان دخیل در حفاظت اماکن و تأسیسات، همچنین کارشناسان حوزه حفاظت و پیشگیری در ستاد فاتب به تعداد ۱۰۰ نفر تشکیل داده‌اند و از آن‌جا که تعداد جامعه آماری تحقیق، اندک می‌باشد؛ بنابراین حجم نمونه به صورت تمام شمار بوده است. پرسشنامه‌های مورد استفاده در پژوهش، از روایی محتوایی و صوری برخوردار است و پایایی و اعتبار پرسشنامه‌های این تحقیق با محاسبه آلفای کرونباخ، مورد سنجش قرار گرفته است. مقدار ضریب آلفای کرونباخ کل ۰/۹۱۲ به دست آمد که نشان دهنده وجود پایایی بالایی برای پرسشنامه‌ها می‌باشد.

یافته‌های تحقیق: یافته‌های این پژوهش نشان داد که تعبیه سامانه حفاظت فیزیکی، الکترونیکی و الکتریکی و حفاظت ویژه، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد و از نظر اعضای جامعه تحقیق، مؤثرترین روش حفاظتی در ستاد فاتب، حفاظت الکترونیکی و کم‌اثرترین روش، حفاظت فیزیکی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: مکان‌ها و تأسیسات، حفاظت فیزیکی، حفاظت الکترونیکی، حفاظت ویژه، سامانه‌های حفاظتی.

۱ عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین.

۲ عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین.

۳ کارشناس ارشد مدیریت دانشگاه علوم انتظامی امین (رایانامه: fslname.motaleat@chmail.ir).

مقدمه

مسئله حفاظت، موضوع و پدیده جدیدی نیست و از روزگاران قدیم از ارکان حیات و بقای هر موجود زنده‌ای بوده است؛ به خصوص حیوانات، ابتدایی‌ترین روش‌ها را برای حفاظت از خود در مقابل خطرها به کار می‌برند و بشر نیز از روزی که خود را شناخت، به طور مستقیم با این تدبیر سروکار داشته است؛ به طوری که مظاهر حفاظت در زندگی شخصی افراد به چشم می‌خورد. به همین دلیل انسان به حکم عقل و غریزه (دوستی خویش) همواره سعی دارد که اشیا و وسایل شخصی خود را با کمال دقت، حفظ و نگهداری کند. اهمیت حفاظت از هر شیء یا موضوعی، بستگی به ارزش آن دارد؛ به همین دلیل ما همیشه اشیا و وسایل گران بها مانند: جواهرات، پول، شناسنامه، گواهینامه و اسناد و مدارک شخصی خود را در جای مطمئن و یا صندوق‌های فلزی محکم نگهداری می‌کنیم.

قدر مسلم، محافظت و نگهداری، مختص به اشیا و اموال نبوده و دامنه آن به مسائل معنوی و انسانی نیز گسترش می‌یابد. به عنوان مثال هر انسان شرافتمندی سعی دارد از جان و آبرو و حیثیت خود و خویشاوندان حفاظت کرده و در این راه از هیچ کوششی دریغ نمی‌کند.

مکان‌های نظامی از نظر تأثیرگذاری در مأموریت و فعالیت یگان‌های نظامی، عاملی مهم و اساسی محسوب می‌شوند. اغلب نخستین هدف برای انهدام در جنگ و درگیری‌های نظامی بین کشورها، مکان‌ها و مقرهای یگان‌های مسلح است؛ زیرا قسمت عمده‌ای از توان رزمی و دفاعی در تأسیسات و مکان‌ها متمرکز شده است (گروه مؤلفان، ۱۳۸۱: ۷).

پیشرفت و موفقیت هر سازمان در نیل به هدف‌های خود و اجرای وظایف محوله، منوط به ایجاد و رعایت دقیق ضوابطی است که بر اساس آن وظایف، اجزای تشکیل دهنده و نیز کارکنان که در واقع اداره‌کنندگان و هدایت‌کنندگان آن ضوابط به سوی هدف‌های سازمان می‌باشند، مشخص می‌گردد و آسیب‌پذیری تأسیسات، عواقب و نتایج حمله‌ها را از

حیث توانایی و قابلیت واحدها، تأسیسات و مراکز فرماندهی در راستای انجام و به پایان رساندن موفقیت آمیز مأموریت‌ها، مورد بررسی قرار می‌دهد.

امروزه در عرصه زندگی اجتماعی، مواجهه با ظهور فناوری‌های جدید حفاظتی در نگهداری از وسایل و امکانات هستیم. ساخت انواع استحکامات ساختمانی، حصارهای فلزی، انواع قفل‌های رمزدار و الکترونیکی، دزدگیرهای پیچیده و پیشرفته، دستگاه‌های هشدار دهنده متصل به شبکه پلیس و آتش‌نشانی برای حفاظت از حریم شخصی و وسایل منزل، اتومبیل، تأسیسات عظیم تولیدی و تجاری و انواع رمزگذاری بر روی دستگاه‌های رایانه و برنامه‌های مکتوب رایانه‌ای، نشان از اهمیت حفاظت و رشد تدابیر و روش‌های حفاظتی دارند (همان: ۹-۸).

مکان‌ها و مقرهای نظامی، یکی از هدف‌های باارزشی هستند که همواره در معرض تهدیدهای بالقوه دشمن می‌باشند و در صورتی که سامانه حفاظتی متناسب با ارزش مکان و فناوری روز در نظر گرفته نشود، ضربه‌های زیان‌بار و جبران‌ناپذیری بر سامانه دفاعی کشور وارد می‌گردد. یکی از خصوصیت‌های مقرها که باعث برتری و تمایز این دسته نسبت به سایر هدف‌های حفاظتی می‌شود، این است که سایر هدف‌ها مانند شخصیت‌ها، مسئولان، کارکنان، اسناد و اطلاعات و تجهیزات را در خود، جای می‌دهند (آیین‌نامه حفاظت اماکن سپاه، ۱۳۹۰: ۱). اینکه از چه سامانه‌ها و شیوه‌هایی می‌توان برای حفاظت مؤثرتر از مکان‌ها و تأسیسات در ستاد فرماندهی انتظامی تهران بزرگ استفاده نمود، مهم‌ترین دغدغه انجام این تحقیق است. سؤال مهم و اساسی این است که سامانه‌های حفاظتی در حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب کدامند؟

پیشینه پژوهش

طی بررسی‌های به عمل آمده از منابع کتابخانه‌ای و همچنین وب‌گاه‌های اینترنتی فارسی مربوط به دانشگاه‌های سطح کشور، نظر به اهمیت موضوع حفاظت فیزیکی در سازمان‌ها، تاکنون تحقیقات محدودی در زمینه مسائل حفاظتی صورت پذیرفته است. همچنین تاکنون پژوهشی با این عنوان در نیروی انتظامی انجام نشده است ولی با بررسی‌های به عمل آمده پیرامون موضوع در نیروهای مسلح و سایر مراکز علمی-پژوهشی و کتاب‌های مرتبط، موارد زیر ملاحظه و مورد بررسی قرار گرفت.

علی کریمی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان «بررسی مؤلفه‌های طرح حفاظت از مکان‌ها در سپاه و ارائه الگوی مطلوب» به بررسی موضوع پرداخته است. نامبرده معتقد است، سازمان حفاظت اطلاعات سپاه به دلیل حساسیت مأموریت‌های محوله، نیازمند ابزار عینی نظارت و واپایش است؛ این ابزار اگر چه در سازمان موجود است ولی با توجه به گذشت زمان و تغییر کمیت و کیفیت تهدیدهای متصوره، نیازمند بازبینی و اصلاح است. وی هدف تحقیق را شناسایی ضعف‌های دستور کار قبلی و تدوین دستور کار جدید با در نظر گرفتن مطابقت آن با شرایط و اقتضائات امروز عنوان نموده است. جامعه آماری این تحقیق و نتایج آن نشان می‌دهد که تقریباً تمام مؤلفه‌های طرح حفاظت از مکان‌های سپاه نیازمند تغییر و اصلاح بوده است.

منصور تائبی و عسگر علیجانی (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان «ارائه الگوی حفاظت مکان‌ها و تأسیسات طبقه‌بندی شده ناجا با استفاده از تجهیزات و امکانات پیشرفته حفاظتی نوین» به بررسی موضوع پرداخته است. هدف اصلی این تحقیق، شناخت ابزار و تجهیزات نوین حفاظتی برای اصلاح و بهبود وضعیت حفاظت فیزیکی مکان‌ها و تأسیسات ناجا ذکر شده است. نتیجه این پژوهش حاکی است که جامعه هدف (ناجا) به تناسب رده حفاظتی یگان با چیدمان مناسب و مورد نیاز برای رفع موانع و از بین بردن تهدیدها، از ابزارها و وسایل چندگانه حفاظت فیزیکی استفاده نموده و توسط ناظر انسانی تحت عنوان‌های مختلف پاسداری و نگهبانی، مراقبت و واپایش می‌شود؛ بنابراین بایستی عوامل انسانی ناظر بر این موضوع با آموزش و توجیه مناسب، بتوانند این سامانه‌های حفاظتی را در مقابله با تهدیدهای احتمالی، هوشمندانه مدیریت نمایند.

محمود یزدانی (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان «تأثیر طراحی حفاظتی بر پروژه‌های نظامی با تأکید بر حفاظت فیزیکی» به بررسی موضوع پرداخته است. نامبرده معتقد است، اطلاعات از دیرباز، هسته مرکزی عملیات‌های نظامی بوده است. پیشنهادهای وی برای مقابله با این تهدید شامل موارد زیر است:

• ارائه یک الگوی مناسب در دو بخش سخت‌افزاری و نرم‌افزاری (نیروی انسانی، تجهیزات، اطلاعات و اسناد) و از طرفی به صورت واقعی و عملی که در همه شرایط عادی و بحرانی بتواند پاسخگوی تمامی تهدیدها باشد؛

• مجموعه فرمادهی و سامانه‌های مدیریت در مراکز نظامی باید به مقوله حفاظت (به معنای عام) و طراحی حفاظتی (به طور خاص) اهتمام ویژه و جدی داشته و آن را در تمامی مراکز نهادینه نمایند؛

• فرماندهان مراکز، به منظور نظارت و پیگیری بیشتر و تکمیل اجرای طرح‌ها، تشکیلاتی (بازرسی و یا ...) سازماندهی نموده و خود نیز به اجرای آن نظارت داشته باشند.

جهانشاه کلانتری (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «بررسی نقش سامانه‌های فنی در حفاظت فیزیکی و واپایش تردد مقرها» به بررسی موضوع پرداخته است. نامبرده معتقد است، سازمان‌های اطلاعاتی و مکان‌های نظامی برای تداوم بقا و رسیدن به هدف‌ها، نیازمند فراهم آوردن یک سلسله تمهیدات و امکانات ابزاری می‌باشند. رعایت نکته‌هایی نظیر دارا بودن مشاور فنی به منظور انتخاب دقیق تجهیزات مناسب با در نظر گرفتن موقعیت مکان و اهمیت آن، انتخاب کاربران و گارد نگهبانی متعهد و مسئولیت‌پذیر، آموزش صحیح افراد به منظور انجام عکس‌العمل سریع و دقیق، برگزاری جلسه‌های متعدد بین کارفرما و پیمانکار به منظور ارزیابی تجهیزات از نظر فنی و آشنایی کامل کارفرما نسبت به درک خرید تجهیزات در راستای افزایش بهره‌وری از سامانه‌های مورد نظر، بسیار مؤثر است.

به طور خلاصه می‌توان گفت، مجموع نتایج حاصل از پیشینه تحقیق، نشان‌دهنده این مطلب است که تحقیقات صورت پذیرفته بر اهمیت حفاظت فیزیکی و استفاده از ابزارهای الکترونیکی و ارائه الگوهای مناسب در حفاظت از مراکز نظامی و انتظامی تأکید نموده‌اند. این تحقیق ضمن بررسی کاربردی اصول حفاظت فیزیکی، به نقاط ضعف و آسیب‌پذیر در ستاد فاتب به صورت کاملاً موردی پرداخته و برای رفع مشکلات، پیشنهادهای کاربردی و متناسب با محیط، ارائه می‌نماید.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: بین سامانه‌های حفاظتی و حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب، رابطه معناداری وجود دارد.

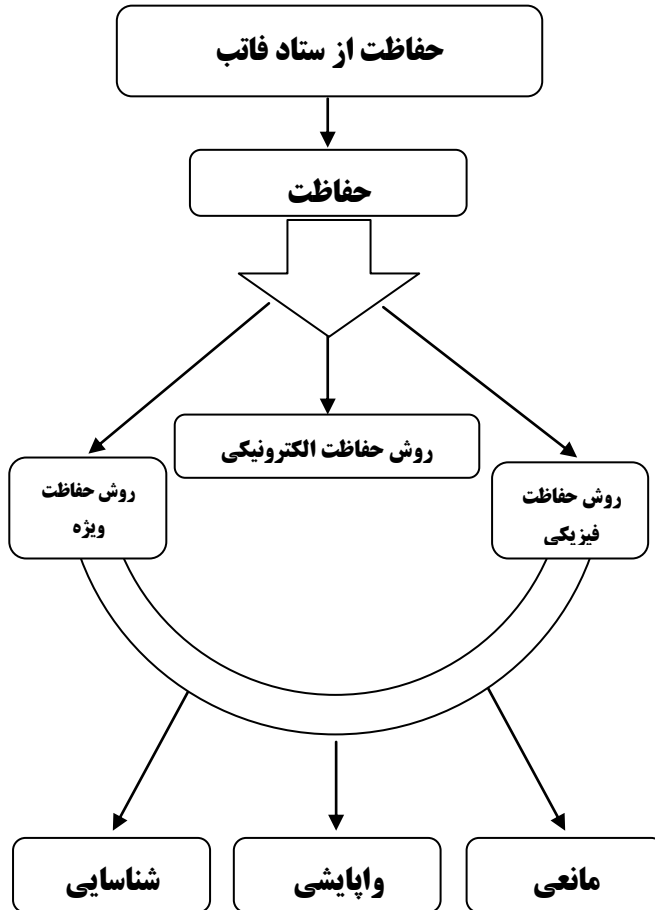
فرضیه‌های فرعی

- استفاده از سامانه حفاظت فیزیکی، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد؛
- استفاده از سامانه حفاظت الکترونیکی و الکتریکی، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد؛
- استفاده از سامانه حفاظتی ویژه، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد.

روایی پرسشنامه: پرسشنامه‌های مورد استفاده در پژوهش، دارای روایی محتوایی و صوری کافی بوده است. گفتنی است که روایی محتوا جنبه عقلی و منطقی دارد و نتیجه رانمی‌توان به صورت یک ضریب عددی تعیین کرد. به همین دلیل با استفاده از مبانی نظری و مطالعات کتابخانه‌ای در مرحله اول، اقدام به دریافت نظرهای کارشناسی برخی از مدیران و مسئولان فاتب که با این موضوع در ارتباط بوده‌اند، گردید. در نهایت، روایی ابزار تحقیق از حیث محتوا به تأیید رسید و در انتها به جهت کمی‌سازی میزان روایی و نشان دادن میزان صحت نظرهای کارشناسی فوق، ابزار طراحی شده در بین ۷ نفر توزیع شد و برای بررسی روایی سازه پژوهش حاضر، هم به بررسی همسانی درونی سؤال‌ها از طریق محاسبه پایایی پرداخته شد و هم سطوح و مؤلفه‌های مورد تحلیل عاملی، اکتشافی و تأییدی قرار گرفت که نتایج آن در زیر آورده شده است و پایایی و اعتبار پرسشنامه با محاسبه آلفای کرونباخ، مورد سنجش قرار گرفته است. مقدار ضریب آلفای کرونباخ کل ۰/۹۱۲ به دست آمد که نشان دهنده وجود پایایی بالایی برای پرسشنامه‌ها می‌باشد. با توجه به تمام‌شمار بودن جامعه آماری، از روش‌های آمار توصیفی شامل: محاسبه میانگین، انحراف معیار، فراوانی، درصد فراوانی و

ترسیم نمودار توسط نرم‌افزار Excel و روش‌های استنباطی شامل آزمون‌های کلموگروف-اسمیرنف، t تک نمونه‌ای و فریدمن توسط نرم‌افزار Spss استفاده شده است.

مدل مفهومی

اصول حفاظت فیزیکی: هر اقدام حفاظتی مبتنی بر اصولی است که چنانچه اقدام‌ها بر مبنای آن اصول پیاده گردد، حداکثر کارایی را خواهد داشت. تأمین حفاظت مکان‌ها و تأسیسات بدون در نظر گرفتن اصول حفاظت فیزیکی مقدر نمی‌باشد؛ بهترین روش برای به کارگیری اصول مورد نظر، شناخت آن می‌باشد که به شرح زیر آورده شده است:

ترکیب مناسب سامانه‌های حفاظتی: برای حفاظت مطلوب از یک مکان، صرفاً از یک روش مشخص و یا یک نوع ابزار به عنوان مانع نمی‌توان بهره جست؛ بلکه هر نوع ابزار خاص در

مقابل یک یا چند نوع تهدید پاسخگو می‌باشد. به‌عنوان مثال: برای حفاظت از مکان کلاتری و پاسگاه، فقط ایجاد حصار، سیم خاردار و یا احداث دیوار پاسخگوی تهدیدهای موجود نیست؛ بلکه این گونه مکان‌ها نیاز به نگهبان، دژبان و افسر نگهبان دارند و در صورت لزوم برخی از درب‌ها و پنجره‌ها نیازمند حفاظ محکم فلزی، قفل‌های سوئیچی و... می‌باشند و تردد به همه دفاتر آن توسط ارباب رجوع مجاز نبوده و بایستی موانع لازم پیش‌بینی شود. خارج از وقت اداری نیز واپایش تردد به‌نحو مقتضی توأم با شناسایی مراجعان صورت پذیرد. بدیهی است برای حفاظت از مکان ستاد فرماندهی انتظامی شهرستان یا استان، ضرورت و اهمیت این‌گونه اقدام‌ها، بیشتر، پیچیده‌تر و فنی‌تر گردیده است و همچنین تلفیق متناسب آن، نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تری توأم با مدیریت مرکزی توانمندتر می‌باشد و به‌همین ترتیب تأمین حفاظت مکان‌ها و تأسیسات حیاتی و حساس نیز مستلزم ترکیب متناسب اقدام‌های حفاظتی اعم از: عوامل و وسایل حفاظتی می‌باشد.

بر آورد استحکام حفاظتی بر مبنای ضعیف‌ترین محل: همه مکان‌ها و تأسیسات دارای آسیب‌پذیری‌هایی می‌باشند که می‌تواند زمینه به فعلیت رسیدن تهدیدها را میسر سازد. از نمونه‌های آن می‌توان به مواردی چون کوتاه بودن دیوار مکان، عدم استفاده از سیم خاردار برابر استانداردهای لازم، بیماری عوامل نگهبانی، ضعف آموزش عوامل حفاظتی، خاموش بودن نورافکن‌ها، پارگی سیم خاردار، خرابی دیوار و قابل نفوذ بودن آن، خراب بودن دوربین مدار بسته و... اشاره نمود.

اقدام‌های حفاظتی باید مانند حلقه‌های زنجیر محکمی باشند که همگی حلقه‌ها به یک میزان مقاومت داشته تا در اثر فشار و کشش گسسته نشوند؛ حال چنانچه آلیاژ حلقه در وسط سایر حلقه‌ها، نامرغوب بوده و یا آن حلقه از سایر حلقه‌ها نازک‌تر و آسیب‌پذیرتر باشد، زنجیر معمولاً از همان حلقه ضعیف پاره خواهد شد. اقدام‌های حفاظتی نیز باید به‌طور نسبی پیرامون محل‌های باارزش و حساس و در یک سطح مطلوب باشد؛ در غیر این صورت، تهدید از همان محل ضعیف به فعلیت درآمده و حادثه و شکست حفاظتی را در پی خواهد داشت؛ بنابراین، ضرورت تقویت حفاظتی محل‌های ضعیف‌تر، متناسب با سایر محل‌های استقرار، مستلزم تشخیص و نظارت دقیق می‌باشد.

تناسب تدابیر حفاظتی با هدف مورد حفاظت: طبیعی است که ارزش حفاظتی یگان و

طبقه بندی آن بر مبنای حساسیت و آسیب پذیری نسبی مکان تعیین می گردد؛ بنابراین به هر میزان، طبقه بندی مکان یا ارزش حفاظتی آن با توجه به گسترش، نوع فعالیت، امکانات موجود حفاظتی و... بالاتر باشد، برای تأمین حفاظت آن مکان، نیاز به به کارگیری موانع، تجهیزات و عوامل با آموزش تخصصی بیشتری است. از طرفی نوع مأموریت مکان نیز باید با اقدام‌های حفاظتی پیش بینی شده تناسب داشته باشد. به عنوان مثال: امکان بازرسی بدنی، واپایش و شناسایی ارباب رجوع به مکان‌های خدماتی فاتب مانند کوپ‌ها میسر نبوده و چه بسا در مواردی امنیت آن مکان‌ها را مخدوش می نماید ولی واپایش، شناسایی و بازرسی ارباب رجوع در مدخل ورودی ستاد فاتب، امری لازم و ضروری می باشد.

زمان مناسب: زمان در کاربرد اقدام‌های حفاظتی بسیار مؤثر و کارساز می باشد. به عنوان نمونه به طرح‌های حفاظتی عادی مکان‌های نظامی و انتظامی، طرح حفاظتی زمان فوق العاده و زمان بحران پیوست می شود تا در این گونه مواقع، اقدام‌های حفاظتی تشدید گردد و یا در زمان جنگ که خود حالت بحران محسوب می شود، فرماندهان باید اقدام‌های ویژه حفاظتی را در حفاظت مکان‌ها و تأسیسات به عمل آورند. موضوع حائز اهمیت در طرح، این است که متناسب با زمان خاص بتوان ترکیب عوامل و موانع حفاظتی را طوری با برنامه‌ریزی دقیق طراحی نمود که منجر به تأمین مناسب مکان گردد. برای مثال: در زمان شب یا روز، اقدام‌های خاص حفاظتی متناسب با آن به عمل آید.

مکان مناسب: بدیهی است تهیه طرح‌ها و دستور کارهای مربوط، در حفاظت از مکان و ابلاغ آن به رده‌های تابعه، همچنین آموزش روش‌ها و اقدام‌های حفاظتی به عوامل یگان حفاظت و بهره‌گیری از تجربه‌های کارشناسان حفاظت اطلاعات رده، می تواند کمک مؤثری در تأمین حفاظت یگان نماید.

بازرسی و نظارت مداوم: بازرسی و نظارت مداوم از کارایی و اثربخشی اقدام‌های حفاظتی، از مهم‌ترین وظایف و مسئولیت‌های فرماندهان می باشد که این وظیفه معمولاً به افسران حفاظت فیزیکی مکان محول می گردد؛ بنابراین، فرمانده یا افسر حفاظت فیزیکی باید

به طور مستمر، نوبه‌ای و یا غیر مترقبه اقدام به سرکشی از عوامل، موانع و تجهیزات حفاظتی نمایند که به دوروش زیر انجام می‌شود:

• بازرسی سامانه‌ای: با اعلام قبلی و طرح سؤال و تهیه فهرست، تمام سامانه‌های حفاظتی بازرسی می‌شوند؛

• بازرسی معمولی: بدون اعلام قبلی و ناگهانی به منظور ارزیابی یک سامانه خاص انجام می‌شود. برای مثال: از میزان هشپاری نگهبانان و امکان فریب و نفوذ در تأسیسات، بازرسی می‌شود (رباتی، ۱۳۹۰: ۲۵-۲۳).

سامانه‌های واپایش الکتریکی و الکترونیکی

• آشکار ساز بسته و چمدان: این دستگاه به منظور بازرسی چمدان‌ها، بسته‌ها و کیف‌های رمزدار و دستی، ساخته شده و قابلیت آشکار کردن انواع فلزات، مواد مخدر و مواد منفجره را دارد و در مبادی ورودی مکان‌های طبقه‌بندی شده، فرودگاه‌ها، اتاق‌های کار، سالن‌های همایش، جلسات طبقه‌بندی شده و محل سکونت مقام‌ها نصب و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد (رباتی، ۱۳۹۰: ۶۱)؛

• گیت عبوری انسانی: این سامانه به منظور جلوگیری از ورود غیرمجاز اقلام ممنوع، نظیر سلاح و غیره به داخل تأسیسات و اتاق‌های طبقه‌بندی شده مورد استفاده قرار می‌گیرد و در مدخل ورودی تأسیسات و یا ورودی سالن‌ها و... نصب می‌شود (همان: ۶۷)؛

• گیت عبوری خودروها: از سامانه‌های دیگری که به منظور کشف اقلام غیرمجاز نظیر سلاح و... مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ گیت عبوری خودروها می‌باشد که به‌ویژه در مبادی ورودی کالا در مرز و گمرک و همچنین مدخل ورودی ساختمان‌های حساس نصب می‌شود تا نیازی به بازرسی داخل خودروهای حامل وسایل مجاز و اتلاف وقت و... نباشد.

طرز کار این سامانه مانند گیت عبوری بسته‌ها، چمدان‌ها و نفرات می‌باشد (همان: ۶۸)؛

• دستگاه واپایش بسته‌های مشکوک، ویژه خنثی‌سازی: یکی دیگر از ترفندهای عناصر خرابکار، اقدام به اعمال خرابکاری با کمک ارسال مواد منفجره به صورت بسته‌بندی‌های مختلف است. با به کار گرفتن این دستگاه می‌توان مانع از رسیدن آنها به هدف‌های مربوط شد. این دستگاه از چهار قسمت تشکیل شده که به شرح زیر است:

- ترانس مبدل؛

- مولد پرتوی اشعه ایکس؛

- گیرنده اشعه ایکس؛

- نمایشگر.

دستگاه یاد شده برای واپایش وسایل و بسته‌های مشکوک قابل حرکت (بسته‌هایی که مشکوک به وجود تله‌های انفجاری است) به کار گرفته می‌شود. ابعاد وسایلی که این دستگاه می‌تواند آنها را واپایش نماید ۳۵-۴۰-۶۰ سانتیمتر است. این دستگاه در دو طرف شیئی مشکوک قرار می‌گیرد؛ مولد اشعه ایکس از یک طرف پرتو را به بسته و شیئی می‌تاباند و از آن عبور داده و به قسمت گیرنده حساس نوری که در طرف دیگر است می‌رساند. نورهای رسیده به قسمت حساس، بعد از یک سری عملیات، به قسمت نمایشگر فرستاده می‌شود و در آن جا محتوای داخل آن مشخص می‌گردد. این دستگاه قابل حمل بوده و برای بسته‌ها و اشیایی در ابعاد تقریبی ۶۰ سانتی‌متر استفاده شدنی است (گودرزی، ۱۳۹۴: ۱۲۹-۱۲۸).

• سامانه حفاظتی فلزیاب دستی: این سامانه آشکارساز، در حقیقت نوعی سامانه کمکی برای گیت عبوری انسانی است. طرز کار آن به گونه‌ای است که اگر پس از ورود فرد از گیت، آژیر مخصوص به صدا درآمد، با این وسیله، محل مورد نظر را در بدن انسان مشخص و سپس با انجام بازرسی بدنی، شیئی مشکوک کشف و ضبط می‌گردد. این سامانه کارایی مشابه الکترونیکی را دارا بوده و تفاوت‌هایی به شرح زیر دارد:

- به صورت سیار و متحرک مورد استفاده قرار می‌گیرد؛
- به تنهایی و در رابطه با بازرسی بدنی از افراد، مورد استفاده قرار می‌گیرد؛
- به صورت ادغام با گیت دروازه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ به نحوی که پس از عبور فرد از گیت عبوری، چنانچه حاکی از وجود فلز یا اشیای غیرمجاز دیگر به همراه فرد بوده، به وسیله آن، محل نگهداری اشیا مشخص و سرانجام نسبت به ضبط آن اقدام می‌شود (همان: ۱۲۹)؛

• گیت دروازه ای فلزیاب: این سامانه برای تکمیل واپایش رفت و آمد اشخاص، در کنار دستگاه واپایش وسایل افراد از جمله: کیف دستی، چمدان و... قرار می گیرد. مستقر کردن دروازه مغناطیسی و دستگاه کاوشگر اشعه ایکس، از ورود هرگونه افراد مجهز به اسلحه سرد و گرم به درون سازمان ها و مکان های حیاتی و حساس جلوگیری می کند.

این دستگاه تمامی اجناس غیرمجاز جاسازی شده در لباس افراد را شناسایی و کشف می نماید. از مزایای این سامانه، می توان سرعت عمل، صرفه جویی در وقت و واپایش نفرات را نام برد. با نصب آن در ورودی مکان های حساس از قبیل: فرودگاه ها، سازمان ها و غیره، به منظور بازرسی بدنی اشخاص، به طور محترمانه نسبت به واپایش افراد بدون ایجاد حساسیت اقدام می شود.

شیوه کار دستگاه، بدین گونه است که به محض عبور افراد از گیت فلزیاب، چنانچه فرد دارای ابزارآلات فلزی باشد، این سامانه شروع به بوق زدن نموده یا تعدادی چراغ قرمز کوچک روشن می شود که بیانگر تعدادی فلز به همراه فرد است. این دستگاه به وسیله خطوط میدان مغناطیسی عمل می کند؛ بدین گونه که مولد خطوط میدان مغناطیسی در یک طرف گیت و در مقابل آن یک سری حسگر مغناطیسی وجود دارد؛ با قطع این خطوط به وسیله فلزات، اطلاعات از طریق «دیتا باس» به یک هشداردهنده می رسد؛ هشدار دهنده، نوری یا صوتی است که در نوع نوری از چراغ «ال ای دی» و در نوع صوتی از زنگ اخبار استفاده شده است. از آسیب پذیری های این سامانه، آن است که با در اختیار داشتن اطلاعات نرم افزاری سامانه و آگاهی از نقاط ضعف آن، با استفاده از روش های خاص جاسازی، سامانه را دچار گمراهی نموده تا در آشکارسازی دچار اشتباه گردد (نژاد نیک، ۱۳۸۳: ۱۴۹)؛

• سامانه حفاظتی مواد یاب: این سامانه نیز مجهز به نوعی اسکن با قدرت تشخیص مواد منفجره یا مواد مخدر و... می باشد. کارخانه های سازنده این سامانه مدعی هستند، با قابلیت هایی که در این سامانه وجود دارد، می توان نوع مواد مخدر را نیز تشخیص داد (تائبی و علیجانی، ۱۳۹۳: ۱۴۷)؛

• دستگاه آشکارساز انواع مواد منفجره: برای حفاظت از مؤسسه‌ها و مکان‌های حیاتی و حساس در برابر تهدیدهای خرابکارانی که قصد ورود مواد منفجره را به داخل دارند، از دستگاه آشکارساز مواد منفجره استفاده می‌شود. این دستگاه از کاربرد عملیاتی خوبی برخوردار است. مواد منفجره پلاستیکی، متداول‌ترین موادی هستند که امروزه مورد استفاده تروریست‌های جهان قرار می‌گیرد؛ بیشتر دستگاه‌های مواد منفجره یاب تجاری، تنها می‌تواند دینامیت‌ها را آشکار نمایند و نمی‌تواند مواد منفجره پلاستیکی را تشخیص دهند. از طرفی دستگاه‌های تجاری، توانایی مبارزه با تهدیدهای امروزی را ندارند (نژادنیک، ۱۳۸۳: ۱۴۸)؛

• واپایش تردد با سامانه «اکسس کنترل»: امروزه سازمان‌ها و مؤسسه‌های مختلف نیاز مبرمی به حفظ نگهداری کامل اطلاعات و اسناد محل‌هایی که از لحاظ امنیتی دارای اهمیت خاصی هستند، دارند. محل‌های مخصوص و مورد نظر قسمت‌های مدیریت و فرماندهی، محل‌های نگهداری تجهیزات محرمانه و اتاق‌های عملیاتی و فنی، نمونه‌ای از محل‌هایی هستند که دستیابی افراد غیرمجاز به آنها خطرناک بوده و ایمنی سازمان را دچار مشکل می‌کند. سامانه‌های الکترونیکی واپایش دستیابی، به سرعت در حال گسترش بوده و امکانات مؤثری را برای واپایش و نمایش ورود و خروج افراد به محل‌های مخصوص فراهم می‌سازد (همان: ۱۴۱).

سامانه‌های حفاظت ویژه: گاهی به دلیل بروز ناامنی در مناطقی از کشور و وجود جنگ و درگیری و پیچیدگی و گسترش تهدیدها، استفاده از روش‌های فیزیکی و الکترونیکی نیز در حفاظت و تأمین مکان‌ها و تأسیسات، پاسخگوی استقرار امنیت مکان نمی‌باشد. اغلب در این گونه مواقع در کنار روش‌های پیش گفته، روش حفاظتی دیگری وجود دارد که از آن به حفاظت ویژه یاد می‌شود. به عنوان مثال برای حفاظت از مکان‌های حساس و حیاتی در زمان بحران و جنگ، باید از گشت هوایی، استقرار موشک‌ها و توپ‌های ضد هوایی، بهره‌گیری از انواع رادارها برای شناسایی تهدیدها، بهره‌گیری از روش‌های پدافند غیرعامل از جمله: پراکندگی، استتار و اختفاء در کنار سایر روش‌ها استفاده نمود. هر چند بهره‌گیری

و استقرار این گونه امکانات و تجهیزات، نیاز به هزینه‌های فراوان و هماهنگی در سطح ملی دارد ولی ضرورت حفاظت، اهمیت و ارزش حفاظتی این گونه مکان‌ها و زیرساخت‌ها ایجاب می‌کند تا کشور هزینه‌های فراوانی را تحمل نموده؛ زیرا تأمین امنیت این گونه مکان‌ها به کلیت کشور و نظام مرتبط می‌باشد. به عنوان مثال: مکان‌هایی مانند ستاد کل نیروهای مسلح، ستاد مرکزی هر یک از نیروها در ارتش، سپاه، نیروی انتظامی و نیروگاه اتمی بوشهر یا سدها و نیروگاه‌های عظیم ملی، جزء این گونه مکان‌ها می‌باشند که برای حفظ آنها از تهاجم‌ها و تهدیدهای امنیتی، بهره‌گیری از هر سه روش پیش گفته شده، معقول و منطقی می‌باشد. به منظور نحوه استقرار و استفاده از هر یک از روش‌ها باید به نکته‌های زیر توجه نمود:

- استفاده از این روش‌ها باید بر مبنای اصول حفاظتی باشد؛
- شرایط امنیت و ناامنی در کشور از مهم‌ترین فاکتورهای دخیل در بهره‌گیری از روش‌های فوق می‌باشد؛
- برآورده ساختن امکانات و توان مالی یگان در هر یک از نیروها نیز یکی از مهم‌ترین موارد در بهره‌گیری از روش‌های حفاظتی فوق بوده و در صورت کمبود یا نبود بودجه و امکانات، باید از سایر روش‌ها بهره‌گرفت؛
- در حفاظت از مکان‌ها و تأسیسات طبقه‌بندی شده، نقش عامل انسانی در مدیریت و اپایش، حفاظت، نظارت، تعیین خط‌مشی‌ها و دستورکارها و رفع موانع و نواقص حفاظتی، نقشی کارساز و تعیین کننده می‌باشد که در طراحی‌های حفاظتی باید مورد توجه دقیق و جدی قرار گیرد (جمشیدی، ۱۳۷۷: ۱۱۱).
- برای سامانه‌های حفاظت ویژه، موارد متعددی در کتاب‌های علمی و تحقیقات مرتبط ذکر گردیده است ولی در این تحقیق، بر موارد زیر تأکید می‌گردد:
- بررسی سوابق همسایگان ستاد فاتب از جهت موارد امنیتی و حفاظتی، به منظور جلوگیری از جاسوسی و نفوذ عوامل جاسوسی و ضد امنیتی؛

- شناسایی مکان‌های همجوار ستاد فاتب از جهت موارد امنیتی و حفاظتی، به‌منظور جلوگیری از مورد استفاده قرار گرفتن عوامل جاسوس و ضدامنیتی؛
- انجام اقدام‌هایی برای جلوگیری از فیلم‌برداری و عکس‌برداری از ستاد فاتب با استفاده از ابزارها و تجهیزات مناسب مورد استفاده در پدافند غیرعامل؛
- به‌کارگیری ابزارهای پدافندی در راستای جلوگیری از فعالیت‌های اطلاعاتی پیرامون ستاد فاتب (جمع‌آوری اخبار، فعالیت‌های مشکوک و...)
- رعایت دستورکار حریم امنیتی ستاد فاتب (جلوگیری از ساخت مکان‌های بلندمرتبه و مشرف در فواصل تعیین شده و...) در راستای بهره‌برداری عوامل نفوذی و جاسوسی بیگانگان؛
- واپایش خیابان‌های منتهی به درب‌های ورود و خروج ستاد فاتب به‌منظور جلوگیری از عملیات نفوذ، انتحاری، انفجاری، خرابکاری و...؛
- ایجاد موانع مهارکننده برای جلوگیری از عملیات انتحاری و تروریستی (نصب موانع بتونی برای تردد پیچ در پیچ خودروها و...)
- نصب علائم هشداردهنده در اطراف ستاد فاتب برای توقف خودروها و افراد، جلوگیری از فیلم‌برداری و عکس‌برداری از ستاد فاتب و...؛
- خرید منازل مسکونی اطراف ستاد فاتب و تبدیل آن به منازل سازمانی برای جلوگیری از تهدیدهای احتمالی؛
- هماهنگی با نیروی هوایی و سایر یگان‌های پروازی نظامی - انتظامی برای محافظت از حریم هوایی ستاد فاتب؛
- در نظر گرفتن مکان‌های تخلیه اسناد طبقه‌بندی شده سلاح و مهمات و سایر موضوع‌های بارز در مواقع بحرانی به‌منظور حفاظت از آنها.

یافته‌های تحقیق: یافته‌های توصیفی

- درجه نظامی: بیش از نیمی از جامعه آماری یعنی ۵۲ درصد، دارای درجه سرگردی می‌باشند. دارندگان درجه سرهنگی با ۲۴ درصد در رده بعد قرار دارند و کمترین تعداد نیز با انفر، درجه سرتیپ دومی است؛

- رسته خدمتی: بیشترین تعداد اعضای جامعه با ۵۱ درصد در رسته انتظامی خدمت می کنند؛ رسته اطلاعات با ۲۷ درصد در رده بعدی قرار دارد و رسته بعدی نیز بین ۲ تا ۶ درصد اعضای جامعه را شامل می شوند؛
- جایگاه خدمتی: بیشترین اعضای جامعه با ۳۷ درصد، دارای جایگاه سرهنگی می باشند؛ کمترین تعداد نیز با ۶ درصد مربوط به جایگاه سرتیپی و بالاتر می باشد؛
- شغل: بیش از نیمی از جامعه آماری با ۵۶ درصد، شغل سطح دو دارند. در رده دوم، شغل سطح یک با ۲۷ درصد و در رده سوم، شغل سطح سوم با ۱۷ درصد قرار دارد؛
- تحصیلات: از لحاظ تحصیلات، دارندگان مدرک کارشناسی با ۷۳ درصد بیش از سایر موارد است؛ کارشناسی ارشد با ۱۸ درصد و کاردانی با ۷ درصد در رده های بعدی قرار دارند؛ همچنین تنها ۱ درصد به دکتری و ۱ درصد به دیپلم اختصاص دارد؛
- سابقه خدمت: بیشترین عضو جامعه با ۴۵ درصد مربوط به سابقه ۱۶ تا ۲۰ سال می باشد؛ کمترین عضو نیز با ۱۱ درصد، سابقه ای ۱۵ سال و کمتر دارند.

یافته های تحلیلی: برای بررسی فرضیه اصلی، از سه فرضیه فرعی استفاده شده است که در آن تأثیر نصب و تعبیه سامانه های حفاظت فیزیکی، الکترونیکی و ویژه بر حفاظت مکان ها و تأسیسات ستاد فاتب مورد مطالعه قرار گرفته است؛ به نحوی که برای هر یک از مؤلفه های ذکر شده، شاخص هایی شناسایی شده و در پرسشنامه مطرح شد؛ سپس نظر اعضای جامعه مورد نظر جمع آوری شد. با وجود تمام شمار بودن جامعه آماری و کفایت روش های آمار توصیفی، برای غنای تحقیق، در ادامه به بررسی فرضیه های فرعی توسط آزمون t تک نمونه ای پرداخته شده است. لازمه استفاده از آزمون t، نرمال بودن متغیرها می باشد. بدین منظور از آزمون کلموگروف-اسمیرنف استفاده گردیده است که نتایج در جدول زیر آمده است:

متغیر	آماره Z	سطح معنی داری
سامانه حفاظت فیزیکی	۱.۲۴	۰.۰۸
سامانه حفاظت الکترونیکی	۱.۳۰	۰.۰۶
سامانه حفاظت ویژه	۱.۱۸	۰.۰۹

با توجه به بزرگ‌تر بودن سطح معنی‌داری در مورد تمامی متغیرها، فرضیه نرمال بودن آنها پذیرفته شده و می‌توان از آزمون t استفاده کرد.

فرضیه فرعی اول: استفاده از سامانه حفاظت فیزیکی، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در جدول زیر ارائه شده است:

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	سامانه‌ها
کران بالا	کران پایین				
۰.۷۳۸۸	۰.۳۹۴	۰	۹۹	۶.۵۱۸	سامانه موانع فیزیکی
۰.۸۵۴۴	۰.۴۳۱۳	۰	۹۹	۶.۰۳	سامانه شناسایی فیزیکی
۰.۴۶۳۷	۰.۱۲۰۳	۰.۰۰۱	۹۹	۳.۳۷۵	سامانه واپایش فیزیکی
۰.۶۷۱۵	۰.۳۴۸	۰	۹۹	۶.۲۵۴	حفاظت فیزیک

در جدول بالا مقادیر سطح معنی‌داری آزمون در مورد حفاظت فیزیکی و تمامی مؤلفه‌های آن صفر می‌باشد. با توجه به کمتر از $۰/۰۵$ بودن سطوح معنی‌داری و مثبت بودن کران‌های بالا و پایین، میزان تأثیر بیش از متوسط برآورد می‌گردد؛ به عبارت دیگر از نظر جامعه آماری، با اطمینان ۹۵% فرضیه اول تأیید می‌گردد.

فرضیه فرعی دوم: استفاده از سامانه حفاظت الکترونیکی و الکتریکی، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در جدول زیر ارائه شده است:

فاصله اطمینان		سطح معناداری	درجه آزادی	T	سامانه
کران بالا	کران پایین				
۱.۱۱۲۳	۰.۷۲۳۷	۰	۹۹	۹.۳۷۴	سامانه موانع الکترونیکی
۱.۱۵۲۵	۰.۷۳۹۵	۰	۹۹	۹.۰۸۸	سامانه شناسایی الکترونیکی
۱.۲۲۶	۰.۸۰۲۶	۰.۰۰۱	۹۹	۹.۵۰۸	سامانه واپایش الکترونیکی
۱.۱۴۴۹	۰.۷۶۵۱	۰	۹۹	۹.۹۷۷	حفاظت الکترونیکی

در جدول بالا مقادیر سطح معناداری آزمون در مورد حفاظت الکترونیکی و تمامی مؤلفه‌های آن صفر می‌باشد. با توجه به کمتر از ۰/۰۵ بودن سطوح معنی داری و مثبت بودن کران‌های بالا و پایین، میزان تأثیر بیش از متوسط بر آورد می‌گردد. به عبارت دیگر از نظر جامعه آماری، با اطمینان ۹۵٪ فرضیه دوم نیز تأیید می‌گردد.

فرضیه فرعی سوم: استفاده از سامانه حفاظتی ویژه، تأثیر معناداری بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در جدول زیر ارائه شده است:

عنوان	T	درجه آزادی	فاصله اطمینان	
			کران پایین	کران بالا
حفاظت الکترونیکی	۶.۷۰۹	۹۹	۰.۴۷۴۴	۰.۸۷۲۹

در جدول بالا، مقدار سطح معنی داری آزمون صفر می‌باشد. با توجه به کمتر از ۰/۰۵ بودن سطوح معنی داری و مثبت بودن کران‌های بالا و پایین، میزان تأثیر بیش از متوسط بر آورد می‌گردد. به عبارت دیگر از نظر جامعه آماری، با اطمینان ۹۵٪ فرضیه سوم نیز تأیید می‌گردد.

رتبه‌بندی عوامل: به منظور اولویت‌بندی روش‌های حفاظتی، از آزمون فریدمن بهره‌برداری شد. مقدار مربع کا به دست آمده ۴۳.۸۷۹ با سطح معنی داری ۰/۰۰۰ می‌باشد. جدول زیر، رتبه‌بندی مؤلفه‌ها را بر اساس میانگین رتبه‌ای آزمون فریدمن ارائه می‌کند.

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه	اولویت
الکترونیکی	۲.۵۲	۱
ویژه	۱.۸۶	۲
فیزیکی	۱.۶۲	۳

بر اساس جدول بالا از نظر اعضای جامعه، مؤثرترین روش حفاظتی فاتب، حفاظت الکترونیکی و کم‌اثرترین روش، حفاظت فیزیکی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

بهره‌گیری از روش‌های سنتی حفاظت مکان‌ها، پاسخگوی تهدیدها نمی‌باشد و ناگزیر باید متناسب با اهمیت و ارزش حفاظتی و حساسیت مکان‌ها و تأسیسات، نگرش جدیدی در به‌کارگیری سامانه‌ها، تجهیزات و موانع پیشرفته حفاظتی ایجاد نمود. استفاده تلفیقی از روش‌های سنتی و پیشرفته در حفاظت از مکان‌ها و تأسیسات، ما را در برقراری حفاظت بهتر از مکان‌ها و تأسیسات یاری خواهد نمود؛ بنابراین بر اساس فرضیه‌های تحقیق، سامانه موانع فیزیکی، سامانه موانع الکترونیکی و سامانه حفاظتی در تمامی شاخص‌ها، تأثیر زیادی بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد و در نهایت، اولویت‌بندی روش‌های حفاظت بر اساس نتایج به‌دست آمده بیانگر این است که از نظر اعضای جامعه، مؤثرترین روش حفاظتی ستاد فاتب، حفاظت الکترونیکی و کم‌اثرترین روش، حفاظت فیزیکی می‌باشد و با تحقیقات کریمی (۱۳۹۴) و یزدانی (۱۳۸۸) همخوانی دارد.

پیشنهادها

- به‌کارگیری و تقویت نگهبان ثابت و افسر جانشین، نصب حفاظ برای پنجره‌ها، قفل و کلید سوئیچی مناسب و مطمئن، آذیرهای اعلام خطر و اعلام خبر، نورافکن در جلوی درهای ورودی و خروجی و آماده کردن وسایل اطفای حریق در مکان‌های باارزش، کمک زیادی به افزایش حفاظت فیزیکی ستاد فاتب می‌نماید؛
- تقویت شناسایی کارکنان خودی و مراجعان و شناسایی خودرو با استفاده از برگ مأموریت خودرو و راننده با استفاده از مدارک هویتی، تأثیر زیادی بر حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب دارد؛
- تمهیدات لازم در خصوص تقویت واپایش خودروها با بازرسی محموله و خودرو و همچنین واپایش خودرو با اسکورت خودرو و راننده توسط دربان، می‌تواند کمک شایانی به حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب نماید؛
- باید از درب‌های ضدسرقت، حریق و انفجار برای محل‌های نگهداری اسناد طبقه‌بندی شده، سلاح و مهمات، رایانه و مخبرات، اتاق جلسات و... استفاده نمود تا به حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب کمک شود؛

- از راهبند‌های زیرسطحی و ستونی استفاده شود تا از ورود غیرمجاز و عملیات انتحاری جلوگیری گردد؛
- باید از دوربین‌های مداربسته، آیفون‌های تصویری برای اتاق‌های نگهداری اسناد طبقه‌بندی شده و پلاک خوان‌های رایانه‌ای برای شناسایی خودروها استفاده شود تا به روند حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب کمک گردد؛
- برای حفاظت مؤثر از مکان‌ها و تأسیسات، بهتر است از دستگاه‌های ایکس‌ری کاشف بسته و چمدان و دستگاه گیت عبور افراد و خودرو در ستاد فاتب استفاده شود؛
- تمهیدات لازم برای بررسی هر چه بهتر سوابق همسایگان و همچنین شناسایی مکان‌های همجوار ستاد فاتب، کمک زیادی به افزایش حفاظت ویژه از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب خواهد نمود؛
- برنامه‌ریزی پیرامون در نظر گرفتن مکان‌ی‌دکی برای تخلیه اسناد طبقه‌بندی شده، سلاح و مهمات و سایر موضوع‌های باارزش، می‌تواند کمک زیادی به حفاظت ویژه از مکان‌ها و تأسیسات ستاد فاتب در مواقع بحرانی نماید.

منابع

- آیین‌نامه حفاظت اماکن سپاه (۱۳۹۰).
- تائبی، منصور و علیجانی، عسگر (۱۳۹۳)، «ارائه الگوی حفاظت اماکن و تأسیسات طبقه‌بندی شده ناجا»، تهران: ساحفاناچا.
- رباتی، نوراله (۱۳۹۰)، «حفاظت فیزیکی»، تهران: معاونت تربیت و آموزش ناجا.
- کریمی، علی (۱۳۹۳)، «بررسی مؤلفه‌های طرح حفاظت از مکان‌ها در سپاه و ارائه الگوی مطلوب»، تهران: معاونت حفاظت و پیشگیری ساحفاسا.
- گروه مؤلفان (۱۳۸۱)، «اقدام‌های تأمینی ۱»، تهران: انتشارات آگاه‌سازی حفاظتی ستاد مشترک سپاه.
- گروه مؤلفان (۱۳۸۲)، «اقدام‌های تأمینی ۲»، تهران: انتشارات معاونت آموزش و نیروی انسانی ستاد مشترک سپاه.
- گودرزی، عباس (۱۳۹۴)، «حفاظت پیرامونی»، تهران: انتشارات دانشگاه علوم و فنون فارابی.
- نژادنیک، عظیم (۱۳۸۳)، «نقش فناوری جدید در افزایش ضریب حفاظت در ورود پنهان»، تهران: انتشارات دانشکده فارابی.

